

IJTIMOIY HAMKORLIK ASOSIDA BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY KOMPENTENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Artikbayeva A.A.

Toshkent davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada ijtmoy hamkorlik asosida bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, maqsad va vazifalari, ularning oliy ta'lim muassasalari pedagog kadrlarining kasbiy kompetentligini baholash va rivojlantirish yo'nalishlarini belgilashdagi imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, asosiy kompetensiya, kognitiv, kasbiy faoliyat, kompetensiya texnologiyalari, ta'lim va ishlab chiqarish.

Kompetensiya to'g'risda tushunca beradigan bo'lsak – fan bo'yicha egallagan nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalarni kundalik hayotida duch keladigan amaliy va nazariy masalalarni yechishda foydalanib, amaliyotda qo'llay olishdir.

Shuningdek kasbiy kompetensiyalarning turli tasniflari mavjud . R. V. Gurinaning so'zlariga ko'ra, kasbiy kompetensiyalar, asosiy va maxsus qismlardan iborat.

Asosiy kompetensiyalar - har qanday zamonaviy mutaxassisning samarali kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan umumiy kompetensiyalar; Maxsus kompetensiyalar talab qilinadigan kompetensiyalardir muayyan kasbiy muammolarni hal qilish.

Mavzusining dolzarbligini korib chiqadigan bolsak. Jamoat manfaati va mehnat bozorida ish beruvchi hozirda mutaxassis tomonidan taqdim etiladi; zamonaviy texnologiyalarning rivojlanish darajasiga mos keladigan kasbiy vakolatlarga ega bo'lishi lozim. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning yondashuvlari va vositalarini ko'rib chiqadigan ishlarni tahlil qilish ushbu muammoning tadqiqot bosqichida ekanligini ko'rsatdi. Qo'llanilayotgan vositalar xilma-xilligiga qaramay, kasb-hunar ta'limi muassasalarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlaridan yetarlicha foydalanilmayotganini aniqlandi. Kognitiv yondashuv ko'proq qo'llaniladi va integratsiyalashgan yondashuv amalda qo'llanilmaydi, bu integratsiya va parchalanish jarayonlarini hisobga olgan holda kasbiy vakolatlarni rivojlantirish muammosini har tomonlama ko'rib chiqishga imkon beradi.

Ilmiy va uslubiy darajada izlanishlarning dolzarbligi kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning asosiy muammosi talabalarni ongli faoliyatga jalb qiladigan

samarali texnologiyalarni izlash ekanligini tushunish bilan bog'liq. Biz ongli faol faoliyatni talabalarga mustaqillik, faollik, o'z faoliyatini loyihalash, mustaqil qarorlar qabul qilish va ular uchun javobgar bo'lish, o'z harakatlarining natijalarini ijtimoiy normalarga muvofiq tanqidiy baholash imkoniyatini beradigan uyushgan jarayon sifatida ko'rib chiqamiz. va kasbiy qadriyatlar. Ijtimoiy-professional qadriyatlar deganda biz ijtimoiy-professional hamjamiyat tomonidan tan olingan va qabul qilingan xulq-atvor ko'rsatmalarining birligini, ularning kasbiy faoliyatining maqsadlari va natijalariga shaxsiy munosabatini tushunamiz.

"Sifat" kategoriyasi kontekstida maktabgacha ta'limning iietodologik va nazariy asoslarini aniqlab, ularning asosida maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim samaradorligini Bkomillashtirish jarayonining modeli ishlab chiqildi.

Ta'lim-tarbiyaviy ishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirilishi jaktabgacha ta'lim muassasalardagi pedagogik jarayonni, har bir faoliyat turini to'g'ri tashkil etishga bog'liq.

Pedagogik tizim - 1) ma'lum pedagogik konsepsiya, nazariya va yondashuvlarning mualliflar tomonidan pedagogik amaliyotga joriy etishdagi izchillik; 2) o'quvchi shaxsining shakllanishiga ta'sir ko'rsatadigan pedagogik prinsip, vosita, usul va metodlar yig'indisi.

Pedagogik tizim - o'zaro bog'langan, ta'lim oluvchilarni ta'lim tarbiya maqsadiga yo'naltiruvchi birliklarning majmui. Pedagogik tizim yaxlitlik xarakteriga ega bo'lib o'qituvchining o'quvchiga ta'sirini ham o'zida mujassamlashtiradi. Ushbu tizim o'zaro ta'sir metodlari, vositalarning chambarchas bog'langan majmuini o'z ichiga oladi. Pedagogik jarayon pedagogik tizim doirasida amalga oshadi. Pedagogik tizim bir necha tarkibiy qismlardan iborat bo'lib ular o'rtasidagi aloqadorlik mustahkam xarakterga ega. Ular: o'qituvchi, o'quvchilar, o'quv jarayoni maqsadlari, natijalar, ta'lim mazmuni, o'qitish vositalari, usullari, metodlari va texnologiyalari.

Pedagogik adabiyotlarda keltirilishicha, pedagogik jarayonlar samaradorligini ta'minlash uchun turli usullar va metodlarni qo'llash; nazoratni ob'ektiv amalga oshirish va nazorat natijalarini tahlil qilish; xatolarni o'z vaqtida tuzatish; nazoratchining kompetentligini rivojlantirish yo'nalishidagi talablarni bajarilishi zarur.

Motivatsiya pedagoglarning ijodiy unumdorliklariga bevosita ta'sir etadi. U kasbiy faoliyatning maqsadga yo'naltirilgan, ongli xususiyatini belgilaydi. Motivatsiya shaxsning potensial imkoniyatlari, sub'ektning pedagogik faoliyatdagi

sustkashligi yoki faolligini, namoyon bo'lish shakli va uning ijodiy faolligi me'yorini belgilaydi.

Motiv uyg'otish - bu faoliyatga va shaxsiy hamda tashkilot maqsadlariga erishish uchun muloqotga undash jarayonidir.

Pedagoglarda motiv uyg'otish - ularning muhim manfaatlarini ko'zlash, hayot faoliyati jarayonida o'zini amalga oshirish uchun sharoitlar yaratish demakdir.

Ushbu bosqichning maqsadi talabalarning integrativ fikrlashni rivojlantirish, yuqori sifatli assimilyatsiya qilishni ta'minlash individual imkoniyatlarga muvofiq kasbiy bilim talabalar, o'quv (kasbiy) muammoni shakllantirish, maqsad va vazifalarni loyihalash, ma'lumotlarni tanlash bilan bog'liq qidiruv faoliyatini amalga oshirish, taqdim etish uchun dizayn va texnologik ko'nikmalarni rivojlantirish, muammoning mumkin bo'lgan yechimlarini ramziy shaklda, rejalashtirilgan natijaga erishish uchun optimal harakatlar algoritmini ishlab chiqish, o'z o'quv dizayn va texnologik faoliyatida aks ettira olishi, bundan tashqari, kompetensiya bitiruvchiga imkon beradigan xususiyatdir, zamonaviy bozor ishlab chiqarishi faoliyatining o'zgaruvchan sharoitlarida professional imkoniyatlarni samarali amalga oshirishi lozim. Shuni esda tutish kerakki, zamonaviy universitet bitiruvchisi o'z ta'lim yo'nalishi bo'yicha dasturni nafaqat mukammal o'zlashtirgan, balki gumanitar, tabiiy fanlar, umumiy kasbiy (umumiy texnik) va maxsus bilimlarga ega bo'lgan, ulardan foydalanishi mumkin bo'lgan korxonada xodimi, fan-texnika taraqqiyoti tendensiyalarini hisobga olgan holda zamonaviy ilmiy nazariyalarni ishlab chiqarishga tatbiq etishning progressiv usullarini ishlab chiqara oladigan kadrlar talab qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Artikbayeva A. A. Development of professional competencies of students based on social cooperation. Vol. 2 No. 2 (2023): Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal.
2. Боброва Е. Б. Формирование профессиональных компетенций студентов в процессе прохождения практики и создание портфолио: Текст научной статьи по специальности «Науки об образовании», 2009.
3. Гавхар Акбаровна Камалова. Социально-педагогическая сущность развития профессиональной компетентности учащихся на основе интегративного подхода. Intellectual Education Technological Solutions And Innovative Digital tools. 2023. 213-221

4. Xalilova Dilnoza Furqatovna. “Maktabgacha ta'lim tashkiloti bo'lajak tarbiyachilarining ijtimoiy kompetensiyasini shakllantirish”. Ta'lim sifati – Yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili, Qo'qon 21 iyun 2023 yil. 677-679.
5. Xalilova Dilnoza Furqatovna. “Bo'lajak tarbiyachilarni ijtimoiy kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida”. Science and innovation, Special Issue 4, 3 march 2023. 57-59
6. D.Kh. Sadikova. European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices ISSN (E): 2938-3625 Volume 1, Issue 2, May, 2023 162 | P a g e Study of Foreign Experience in The Application of Steam Technologies in Preschool Education PhD, Senior Teacher of Tashkent State Pedagogical University.
7. Lola Namazbayeva. Content factors and principles of preparing future educators for research activity. European international journal of pedagogs. 2023. Pages: 24-39.